Enerjide 'yenilebilir' açılımlar

Güneş, rüzgar bedava olsa da, isteyene lisanslar ulufe gibi dağıtılsa da ülkenin yenilenebilir enerji kaynakları potansiyeli bir türlü değerlendirilebilir noktaya gelemiyor. Sürekli yenilenebilir enerji yasası çıkarılmasından, yasa çıkarılınca da verilen teşviklerin yetersizliğinden, yasanın yeniden değiştirilmesinden söz edilip duruluyor.

Ersin TOKER
Yazar

"- Çalışmalarınız çok güzel. Sizi tebrik ederim. Bunu İstanbul gibi yerde yapmak, belediyeden, kaymakamlıktan izin almak bile çok zor... Şeyy, yalnız şunu diyecem müsadenle... Tribün gayet güzel olmuş. ama bunu biraz hafifletsen daha randumanlu olur gibime geliyor... Yani diyeceğim o ki; kanatları hafif metalden, plastikten yaparsan daha iyi olur... O zaman hafif bir rüzgârda dönüverir, görüşüme göre…

- Haklısın dostum... Onu ben de düşündüm. Kanatların birinin ağırlığı sadece 530 gr. İçinde sunta ve ince ahşap çıtalar var. Yüzeyde de branda bezi gerili. Endişen olmasın gayet hafif yani... Ha, izin konusuna gelince, öyle ruhsat falan almadım henüz... Bu işin prosedürü nedir onu da bilmiyorum doğrusu...

- Aman şefim sen ceza yememek için, bir an önce bildir. Devletin ne yapacağı belli olmaz... Sen bir dilekçe yaz belediyeye de ki: **'Mahallemize enerji üretmek için yapmış olduğum rüzgâr tirbünü çalışmalarıma müsaade etmenizi, gereğinin yapılmasını rica ederim.'** Hatta şunu da ekle: **'Bu konuları devlet bile desteklediğinden yaptığım çalışmalara maddi manevi desteğinizi bekliyorum.'**

Eğer seni sıkıştıracak olurlarsa... Yıkmak için... Devletin bu gibi şeylere destek verdiğini hatırlat onlara. Şimdi deneme aşamasında dersin... Daha sonra bu büyütülecek dersin... Bütün mahalle bundan faydalanacak dersin..."

İnternet platformunda bu ve benzeri diyaloglardan çok var. Girişimcilik ve yaratıcılık, biraz da gündemde hangi konu varsa, ona el atmak demek. Bu işten anlayan anlamayan herkesin gözdesi enerji oldu. Gıda firmalarından, tekstil firmalarına kadar herkes enerjide parsa kapma peşinde. Enerji sektöründe epeydir gündemin önemli maddelerinden birini de **"yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanmanın yolları"** oluşturuyor. Elektriğin çekiciliğinden olsa gerek sektördeki büyük şirketlerin yanı sıra pek çok bireysel girişimci de konuyla yakından ilgilenmekte. Nasıl olsa güneş bedava, rüzgâr bedava…

Vatandaş pazar araştırmasında

Eski Enerji Bakanı **Hilmi Güler**'in, giderayak, **"Vatandaşın 500 kilovata kadar kendi elektriğini üretmesinin önünü açtık, bunun için de ruhsat istemiyoruz"** demesi, hele bunun teşvik edilerek, vatandaşın üreteceği fazla elektriği devlete satma olanağı yaratılacağı müjdesini(!) vermesi, hem kendi elektriğini bedavaya getirmeyi hem de fazlasını satmayı düşünen **"yenilenebilir girişimcileri"** işte böylece harekete geçirivermişti.

Ama tabii bunun için yine de önceden bir piyasa araştırması yapmakta yarar vardı. İşte bu amaçla Elektrik Mühendisleri Odası'nın telefonları da aranmaya başlandı:

"Aloo, affedersiniz bir şey sorabilir miyim? TEDAŞ elektrik satın alıyor mu acaba? Kaçtan alıyor?"

Küçüklere ekmek yok

Küçük girişimciler ufak ufak girişimlerde bulunurken, büyükler her zamanki gibi büyük oynamaktan yanaydılar. Saatte 4 metre/saniye hızla esen rüzgârla bile çalışabilen 200, 300, 500, 1000, 3 bin vat ve 10 kilovat kurulu güç için farklı boyutlardaki türbinlerin üretimi amacıyla Çin'le ortaklıklar kuruluyordu. İfadeye göre 8 saatte bir evin 24 saatlik elektrik ihtiyacını karşılayacak bu türbinlerin fiyatı 2 bin ile 22 bin Avro arasında değişmekte.

ABD, Almanya ve Japonya'da yaygın olarak kullanılan güneş pilleri aracılığıyla güneş enerjisinden elektrik üretiminin maliyeti ise rüzgâra göre daha yüksek, yani 1 kilovat kurulu güç başına 6-7 bin Avro civarında.

Güneş, rüzgar bedava olsa da, isteyene lisanslar ulufe gibi dağıtılsa da ülkenin yenilenebilir enerji kaynakları potansiyeli bir türlü değerlendirilebilir noktaya gelemiyor. Sürekli yenilenebilir enerji yasası çıkarılmasından, yasa çıkarılınca da verilen teşviklerin yetersizliğinden, yasanın yeniden değiştirilmesinden söz edilip duruluyor. Yenilenebilir enerji kaynaklarının değerlendirilmesine yönelik ülke çapında bütüncül bir planlamanın ise adı dahi geçmiyor. Giderek pahalılaşan elektriğe para yetiştiremeyen vatandaşlara, **"insanoğlu sıkıntı çekerse çözüm üretir"** mantığıyla, kendi santralını kur, ihtiyacını karşıla, fazlasını da satarsın hayali pazarlanıyor.

Evlere termik santral kurulur!

Tabii söz konusu olan kapitalizm olunca pazar hayalleri de sınır tanımıyor. Her şeyin bireyselleştiği noktada, doğalgazla ısınmada merkezi sistem yerine kombilerin pazarlanması gibi bu kez de her eve bir termik santral hayali ortaya çıktı. **"Kendi elektriğini kendin üret"** kampanyasının tutma ihtimalinin perçinlediği hayal gücü, bu anlamda pek çok şirketin de kolları sıvamasına neden oldu. Bunlardan birinin projesi, evlerin içine termik santral kurmak! Tabii minimal tasarımlar taşıyacakmış bu proje... Yani, bir buzdolabının yarısı kadar büyüklükte **"termik santral"** eve monte edilecek, doğalgaz da kapıda hazır ya... İşte hepsi o kadar... Kombi gibi bir şey herhalde... Maliyeti belli değil, çünkü henüz Ar-Ge aşamasında...

Madalyonun parlamayan yüzü

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun 12 Kasım 2008'de yayımladığı yönetmelik değişikliğiyle Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'ne eklenen yenilenebilir enerji kaynaklarından lisanssız elektrik üretimi yapılabilmesine ilişkin düzenleme şöyle:

- Kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere elektrik enerjisi üretimi yapan ve iletim veya dağıtım şebekesi ile bağlantı tesis etmeden çalışan tesis veya ekipmana sahip gerçek veya tüzel kişilerin lisans alma yükümlülükleri yoktur.

- Mevzuatta belirlenen değerin üzerinde verimliliği bulunan kojenerasyon, mikrokojenerasyon ile yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı kurulu gücü azami 500 kilovat olan üretim tesislerinin lisanssız faaliyette bulunmasına ilişkin hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Görüldüğü gibi EPDK, kendi elektriğini lisans almadan kendisi üretecekler için dört ayrı koşul getiriyor:

- Elektrik enerjisinin yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilmesi (bu durumda evlere kombi kılıklı termik santral şimdilik giremiyor).

- Bunun sadece kullanıcının kendi ihtiyacını karşılaması.

- En çok 500 kilovat gücünde olması.

- Elektrik üreten sistemin mevcut üretim-iletim-dağıtım şebekesiyle bağlantılı olmaması...

Görüldüğü gibi yönetmeliğe göre 500 kilovata kadar kendi ihtiyacı için elektrik üretmek amacıyla lisans almaya gerek yok, ama bunu mevcut elektrik şebekesine bağlanmasına da imkân yok. İş o noktaya geldiğinde lisans almanın zorunluluğu ortaya çıkıyor. Yani koşullar, **"elektriğini üret fazlasını da devlete sat"** bakan deyişini pek doğrulamıyor.

Aslında bu sistem Avrupa'nın bazı ülkelerinde uygulanmakta ve kendi elektriğini üreten evlerde bulunan çifte sayaç sayesinde ölçüm yapılmakta. İnsanlar, konutlarındaki ihtiyaçlarından fazla elektrik ürettilerse, şebekeye katılan bu elektriğin parasını devlet ya da ilgili elektrik kurumundan alabiliyorlar. Aksi durumda da fazladan kullandıkları elektriğin parasını ödüyorlar.

Ancak Türkiye'de böyle bir uygulamaya geçmenin ne altyapısı var ne de hukuki düzenlemesi... ■